

Vyprávět jiné příběhy

Pampeliška - Eliška Hanzlová

Zajímá mě, co může učení prožitkem přinést jiného než prožitek. Ten je sám o sobě dobrý a napomáhá lepšímu zapamatování, ale je žádoucí, aby jím učení nekončilo. Symbolický rámeček je metaforou, zasazením učení do legendy či příběhu a také atraktivní obal pro víkend či letní tábor. Je mocným prostředkem, jak děti motivovat (např. naučit se orientovat v mapě a spolupracovat při hledání pokladu) a seznámit s různými principy (výhody spolupráce). Může však být také mostem k samotným tématům (hlubší proniknutí do života severoamerických indiánů) a podpořit změny v postojích?

Často čerpáme náměty k našim rámcům z historie nebo dobrodružné literatury, protože jsou to silné příběhy a musí tedy všechny děti dostatečně motivovat. Příběh potřebuje své hrdiny a těch nalezneme dostatek mezi rytíři, indiány, piráty, cestujícími po Hedvábné stezce, vynálezci či objeviteli neznámých kontinentů. Hrdinové něco vykonávají – opustí domov, naleznou novou zemi, podstoupí velký boj, přežijí a svojí odvahou a chytrostí přemohou ty, kteří jim nepřejí. O čem historie mnoho nevypráví, je reálná role žen v těchto příbězích. Ženy nalezneme v pozici ošetřovatelek, překrásných princezen (eventuálně víl), mocných čarodějnic či dívek převlékajících se za kluky proto, aby mohly sednout na koně a vyrazit na cestu s muži. Jaké to je pro skautky identifikovat se s příběhy, které historicky prožívali spíše muži? Docela to jde, protože jsou na to zvyklé od dětství. Ale dalo by se to dělat jinak?

Každá vůdkyně či vůdce může vědět, že najít takový symbolický rámeček, kde vystupují vhodné ženské hrdinky, je hodně těžké. Pokud na úroveň bojovníků kluků postavíme léčitelku holku, nemusí s tím být spokojené. Proč? Problém není v samotné postavě léčitelky. Ta je sama o sobě zajímavou hrdinkou, musí znát hodně například o bylinách a jejich zpracování, najít je v terénu a následně používá svou dovednost ve prospěch ostatních. Jenže její hrdinství značně pokulhává za hrdinstvím chrabrych bojovníků s meči, luky, šípy a velkými svaly, a tento kontrast na smíšeném táboře vynikne. Možná že problém je spíš v tom, co obecně považujeme za hrdinství a co zas tak moc ne (Je stejně hrdinné starat se o zraněné, jako je vytvářet? Vnímáme i fakt, kolik dobyvatelů nechávají za sebou např. zotročených či znásilněných žen a dětí?), a že to už dlouhá léta aplikujeme, když hledáme vhodný příběh pro celotáborovku. Jak holky, tak kluci se pak ztotožňují s těmi hrdiny, které jsme jim určili, a mimochodem do sebe přijímají stereotypy o rozdělení rolí mezi muže a ženy. V našem přehnaném příkladu silní muži zabíjejí a ženy čekají, až jim přinesou raněné, aby je mohly vyléčit. Co si z toho děti odnáší do reálného života?

Občas se ženský svět snaží vyrovnat mužskému v měřítkách ryze mužských. Například Amazonky – bojují, ale co víc vlastně víme o jejich kultuře? Samozřejmě existují výjimky. Pipi dlouhá punčocha je sice silná (resp. silnější než chlap), ale má velké srdce a snaží se vždy pomoci. Zároveň je stylová rošťáčka. V příběhu o děvčátku Momo je to pouze Momo, kdo odolá agentům, kteří lidem kradou čas, a nepotřebuje k tomu být kluk. V Ledové královně se zase Gerda vydává zachránit Kaje, kterému se v oku usadil střípek, kvůli kterému vidí svět sobecky. A Gerda všemi nástrahami projde, aniž by byla bojovnice, čarodějka či by si osedlala draka. Má pouze čisté úmysly a neuvěřitelně pevnou vůli.

Možná nám pomůže zeptat se, odkud pochází pojetí hrdinství, tak jak ho známe, a začít chápat hrdiny šířeji. Odpovíme si sami na to, kdo jsou pro nás hrdinové reálného světa.

Jaké mají vlastnosti?

Čím dokázali dosáhnout cíle?

Jak překonávají překážky?

A pak hledejme příběhy, které by toto hrdinství lépe přiblížily dětem. Třeba se nám tím i rozšíří výběr příběhů, do kterých se vžijí stejně tak holky jako kluci, a společně se naučíme, že hrdinou může být i někdo jako my.

Zdroj:

<https://www.skautnazemi.cz/node/8> (2015)